

poprzedni nr II-1023/1889

3.04.103

GA

Stow. Polsko-Estonskie
Związku w Kanadas

81-323 Gdynia

Gdynia
Felczt Boris ^{wywiad?}
awiancki

II-1123/1889 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Felert Boris.....

J:K-1123/1889 Pom.....

Gdynia wyr. aliancki?.....

I./1. Relacja k. 2 s. 1-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora

II. Materiały uzupełniające relację k. 2 s. 1-2

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. —

VI. Fotografie brak

1/1. Relacja - Feldt Boris

1. Relacja - wspomnienie o Borisie F.
autorstwa Zbigniewa Skardasa -
Stow. Polska-Estonia, Koto Gdynia,
kserokop. rękop.

k. 2 s. 1-4

Wspomnienia

J najlepszym estońskim przyjacielu
Polaków w okupowanej przez Niemców Gdyni.
Nazywał się Boris Felat nr. 20.5.1919
w Tallinie (Estonia) ojciec Estończyk
matka Rosjanka, z zawodu elektromechanik
ob. niemiecki. Od 10.12.1939 r. mieszkał
w Gdyni przy ul. Świętojańskiej 38.
Warsztat i sklep znajdował się na ul.
Świętojańskiej 78 (obecnie sklep "Montaż").
W warsztacie Borisa Felata pracowali
zawsze 7-8 Polaków, między innymi
ja Zbigniew Kardas nr. 26.9.1930 w Gdyni
pracowałem tam jako małoletni, jako
pomocnik radiowca. W okresie letnim
ze starszym odemnie pracownikiem
zakładaliśmy anteny radiowe w Gdyni
Orłowie, Sopocie.

②

Borys F. bardzo sympatycznie odnosił się do swoich pracowników, wspomagał dodatkowo w razie potrzeby finansowo.

Czasami wzmianka „Arbeitsamt” kazał mu zatrudnić jakiegoś Folksdeutche, to dość szybko Borys F. go się pozbywał.

Borys F. był wysokim, przystojnym mężczyzną, znał perfekcyjnie niemiecki, rosyjski. Często wchodząc do jego kantorka, zastawałem go przy słuchaniu „Głosu Ameryki” lub „Moskwy”. Miał przystojną żonę i kilkuletniego syna.

Będąc w ub. roku 1997. w odwiedzinach u znajomego Adamczaka Bogdana w Jurzie dowiedziałem się dużo ciekawych rzeczy o Borysie F. Adamczak B. rocznik 1920 był jego głównym fachowcem i kolegą. Z opowiedzenia Adamczaka wynikało, że Borys F. szpiegował w Polsce dla Aliantów

(3)

3

Pamiętam, że czasami wracając później z kolegą z terenu^u, zastawaliśmy Boryse F. w towarzystwie niemieckich oficerów „Kriegsmarine” były również pałenki oraz alkohol. Głównie w tym czasie była największą barą niemieckiej „Kriegsmarine” było bardzo dużo Todt podwodnych i pancerników Borys F. miał w ambasadzie szwajcarskiej w Berlinie siostrę, której przekazywał te wiadomości. Pamiętam któregoś razu była rewizja niemieckiej policji, ale nic nie znaleźli. Dzięki znajomości z niemieckimi oficerami udało się Borysowi F. wynieść od wojska do jenień 1944, jenień 1944 r. Borys F. został wcielony do niemieckiej jednostki pomocniczej koto Warszawy. Adamczak widywał się jeszcze jenień 1944 r. z Feldtem koto Warszawy.

STOWARZYSZENIE
POLSKA-ESTONIA
POLSKA-ESTONIA

- 06 1000 - BE nmalen -

④

Na prośbę Bomyse F. kupował broń
w niemieckich żołnierzy w jednostce
we Wreszcu na ul. Stowackiego i zawoził
do Bomyse F. który skolei przekazywał
tą broń polskim partyzantom.

Co dalej stało się z Bomysem F. wiadomo
żona z dzieckiem wyjechała w styczniu 1945 r.
do Niemiec.

Po tej ciekawych wspomnieniach o Bomyse F.
napisałem list do Czerwonego Krzyża do
Genewy. Dostałem odpowiedź, że mam uzbroić
się w cierpliwość i czekać, bo mają dużo
jeszcze takich spraw.

STOWARZYSZENIE
POLSKA-ESTONIA
KOŁO GDYNIA

Zbigniew Kardas

81-323 Gdynia

Tel. 6205979

IV/i. Korespondencja: Feldt Boris

1. List Tadeusza Piętkowskiego do Fundacji z 8.10.2001 w sprawie B. Feldta, m.kp. omysł. k. 1 s. 1

tel. 0-58/6226722
|autom. sekretarka|

Fundacja
Pomorskie Archiwum AK
w Toruniu

Zgodnie z sugestią p. prof. Macieja Krzyżanow-
skiego, przesyłam niniejszym relację p. ZBIGNIEWA KARDASA.
Dotyczy ona współpracy w okresie 1941-1945, w Sędym,
ESTONCZYKA o nazwisku BORIS FELDT z myślnikiem AK
(Lombard ?) oraz TON "Gmf Pomorsku".

Proszę o umieszczenie w archiwum, po ewentualnej
weryfikacji.

Kontakt z autorem relacji: ZBIGNIEW KARDAS
tel. 0-58/6205979

N/w relacji potwierdził mój m. p. B. ADAMCZAK.

Kontakt przez córki: ALEXSANDRA GÓRĘCHA

dom tel. 0-58/6753318
pr. tel. 0-58/6753394

Z poważaniem

Tadłun Piętkowski
|pracy koła|

ADRES KORESP.

GDYŃSKIE CENTRUM ORGAN. POZARZĄD.
UL. 3 MAJA 27 STOW. POLSKA-ESTONIA
81364 GDYNIA FAX 058 6218098

Zaś.

1. relacja ZB. KARDASA
2. zaświadczanie Archiwum Woj. w Gdańsku

II. Materiały naukowo-artykułowe rełacje: Felczt Boris

1. art. Z. Kardas, Wspomnienie o
najlepszym estońskim przyjacielu Polaków,
Wiadomości Gdańskie, nr 8/2001, kserokop.
s. 20 k. 15.1
2. Zesp. ^{Archiw.} Państw. w Gdańsku z
10.01.1994 z kartoteki meldunkowej,
kserokop. onyż. k. 15.2

KALENDARIUM

— sierpień —

- 1 VIII 1882 - W Pierwoszynie urodził się pierwszy burmistrz Gdyni - August Krause.
- 2 VIII 1936 - Na Igrzyskach Olimpijskich w Berlinie Polka Maria Kwaśniewska zdobyła brązowy medal w rzucie oszczepem.
- 3 VIII 1927 - W Skarszewach gościł prezydent Rzeczypospolitej Ignacy Mościcki.
- 4 VIII 1987 - Podpisanie umowy partnerskiej między bliźniaczymi miastami - Gdynią i duńskim Aalborgiem.
- 5 VIII 1994 - W Stoczni Gdynia S.A. (dawniej im. Komuny Paryskiej) miał miejsce uroczysty chrzest pięćsetnego statku wyprodukowanego w Gdyni. Był nim zbiornikowiec "Burwian Electra" dla armatora duńskiego. Matką chrzestną była pani Ruth Grue.
- 6 VIII 1995 - W Mściszewicach zmarł ksiądz Antoni Pepliński - poeta, autor pieśni i publicysta kaszubski.
- 7 VIII 1930 - W Gdyni podniesiono banderę na pierwszym polskim statku pasażerskim "Polonia" (dawniej "Kursk"). W pierwszy rejs do Tallina popłynął między innymi prezydent Rzeczypospolitej Ignacy Mościcki.
- 8 VIII 1381 - J. Deterhus położył kamień węgielny pod kościół klasztorny w Kartuzach. Obecnie kolegiata.
- 9 VIII 1136 - Flota słowiańska księcia Pomorza Szczecińskiego Racibora zdobyła gród wikingów, Konungahelę.
- 10 VIII 1561 - Na Bałtyk wypływają po raz pierwszy polskie okręty wojenne pod banderą królewską.
- 11 VIII 1909 - Odbyło się pierwsze przedstawienie w sopockiej Operze Leśnej - opera "Obóz nocny w Grenadzie" Conradina Kreutzera. Orkiestrą dyrygował Emil Schwartz z Gdańska.
- 12 VIII 1201 - Najstarsza wzmianka o Żukowie, a właściwie o kościele świętego Jakuba. Informacja pochodzi z bulli papieża Innocentego III.
- 13 VIII 1902 - W Winonie (USA) odbył się pogrzeb Hieronima (Jarosza) Derdowskiego, najwybitniejszego poety kaszubskiego, autora między innymi książki "O panu Czorlinszcim, co do Pucka po sece jachol".
- 14 VIII 1980 - Na przystani przy Zielonej Bramie w Gdańsku podniesiono banderę na pierwszym polskim statku wycieczkowym - katamaranie "Smaragd".
- 15 VIII 1980 - Po raz pierwszy grają w ekstraklasie piłkarskiej dwie gdyńskie drużyny — "Arka" (wygrana) i "Bałtyk" (remis).
- 16 VIII 1997 - Po wizycie przyjaźni odplynęła z Gdyni do portu macierzystego koga pod dowództwem kapitana Manfreda von Roetela z Kilonii.
- 17 VIII 1920 - Pod Buskiem generał Budionnyj przerywa polską obronę i na przedmieściach Lwowa (pola Zadwórza) przyjmuje bój z ochotniczą młodzieżą batalionu B. Zajączkowskiego. Po sześciu atakach Rosjan Polacy kapitulują - wojska generała Budionnego wyrzynają wszystkich obrońców (318 bohaterów polskich Termopil).
- 18 VIII 1951 - Rozpoczyna pracę Stocznia Szczecińska (później im. Adolfa Warskiego).
- 19 VIII 1935 - Wprowadzenie w Polsce mundurowej policji kobiecej (25 kobiet rozpoczęło pracę).
- 20 VIII 1931 - Do portu wojennego w Gdyni przybyła z Francji pierwsza polska łódź podwodna ORP "Ryś".
- 21 VIII 1931 - We Frankfurcie nad Menem zmarł "samotnik gdański", znany powszechnie filozof - pesymista Artur Schopenhauer.
- 22 VIII 1860 - W Lęborku urodził się Paweł Nipkow, jeden z wynalazców przekazywania obrazu na odległość - telewizji. Zginął w 1940 roku w czasie bombardowania Berlina.
- 23 VIII 1980 - Początek strajku generalnego na całym Wybrzeżu. Na czele stanął Lech Wałęsa.
- 24 VIII 1989 - Tadeusz Mazowiecki wybrany został pierwszym demokratycznym premierem Polski.
- 25 VIII 1939 - Pancernik "Schleswig - Holstein" zacumował w Nowym Porcie naprzeciwko Westerplatte.
- 26 VIII 1935 - Urodził się ksiądz proboszcz parafii świętego Mikołaja Ludwik Grochowina.
- 27 VIII 1896 - Pierwszy tramwaj elektryczny wyruszył na trasę Gdańsk - Wrzeszcz (zajeżdżnia).
- 28 VIII 1938 - W Gdyni rozpoczęto budowę pierwszego polskiego statku pelnomorskiego "Olza".
- 29 VIII 1433 - Na prośbę Władysława Jagielly husyci czescy zdobyli broniony przez Krzyżaków Tczew.
- 30 VIII 1946 - W Neapolu zmarł dowódca obrony Westerplatte, major Henryk Sucharski.
- 31 VIII 1920 - Rozgromienie pod Zamościem armii generała Budionnego.

KTOKOLWIEK WIE...

Mgr Lucjan Skupienin pełnił do 1939 roku funkcję wicekomisarza miasta Gdyni. Po przejściu na Oksywie w 1939 roku we wrześniu zaginął bez wieści. Ktokolwiek zna jego późniejsze losy, bądź jest w posiadaniu innych informacji, proszony jest o kontakt z redakcją.

Wspomnienie o najlepszym estońskim przyjacielu Polaków

Nazywał się Boris Feldt i był obywatelem niemieckim (ur. się 20 maja 1919 r. w Tallinie, ojciec – Estończyk, matka – Rosjanka), z zawodu był elektromechanikiem. Od 10 grudnia 1939 r. mieszkał w Gdyni przy ul. Świętojańskiej (Adolf-Hitler-Strasse) 38. Jego warsztat i sklep znajdował się na tej samej ulicy pod numerem 78 (obecnie sklep "Montany").

W warsztacie Borisa Feldta pracowało zawsze 7-8 Polaków, m.in. ja, Zbigniew Kardas (ur. 26 września 1930 r. w Gdyni). Pracowałem tam jako młodociany pomocnik-radiowiec. W okresie letnim ze starszym ode mnie pracownikiem zakładaliśmy anteny radiowe w Gdyni-Orłowie i Sopocie.

Boris Feldt życzliwie odnosił się do swoich pracowników, niejednokrotnie wspomagał finansowo. Czasami niemiecki Arbeitsamt kazał mu zatrudnić jakiegoś volksdeutscha. Właściciel szybko się go pozbywał.

Boris Feldt był wysokim, przystojnym mężczyzną, znał doskonale język niemiecki i rosyjski. Często wchodząc do jego kantorka zastawałem go przy słuchaniu "Głosu Ameryki" lub Moskwy. Miał piękną żonę i kilkuletniego syna.

Będąc w r. 1997 w Juracie u znajomego Bogdana Adamczaka, dowiedziałem się nieco więcej o Borisie, przyjacielu Polaków. Bogdan Adamczak był w czasie okupacji głównym technologiem w pracowni pana Borisa. Z opowieści wynikało, że właściciel zakładu rodem z Tallina szpiegował dla aliantów. Kupował broń u niemieckich żołnierzy w jednostce we Wrzeszczu na dzisiejszej ul. Słowackiego. Przekazywał tę broń polskim partyzantom spod znaku "Gryfa Pomorskiego".

Co dalej się działo z Borisem Feldtem, nie wiem, ale jego żona z dzieckiem w styczniu 1945 r. wyjechała do Niemiec.

By się nieco więcej dowiedzieć o przyjacielu Polaków, napisałem list do Czerwonego Krzyża do Genewy. Dostałem odpowiedź, że mam uzbroić się w cierpliwość i czekać, bo wiele jest podobnych i nierozwiązanych spraw.

ZBIGNIEW KARDAS

PS. Archiwum Państwowe w Gdańsku pismem nr 842-1090/94 poinformowało:

"Boris Feldt (...) zamieszkiwał w Gdyni (...) prawdopodobnie przez cały okres II wojny światowej (kartoteka nie zawiera adnotacji o ewentualnym wymeldowaniu i wyjeździe z miasta przed kwietniem 1945)".

Archiwum Państwowe
w Gdańsku
0001057
ul. Woly Piastowskie 5; tel. 31-74-64
skrytka pocztowa 401
80-958 GDANSK

ZAŚWIADCZENIE

Nasz znak:
842-1090/94

Data:
1995-01-10

Archiwum Państwowe w Gdańsku stwierdza - na podstawie dokumentacji z zespołu: Akta Miasta Gdyni/Kartoteka meldunkowa 1939-1945, że w Gdyni - czasie okupacji hitlerowskiej - zamieszkiwały następujące osoby:

Antony

1) Zbigniew Kardas, ur. 26-09-1930 r. (Kartoteka podaje jako rok urodzenia 1931) w Gdyni, syn Ignacego i Marii - zamieszkiwał w Gdyni, przy ulicy Wąsowicza nr 20. Dokumentacja nie zawiera adnotacji - o zatrudnieniu - Zbigniewa Kardasa w czasie okupacji, ani też o ewentualnym wymeldowaniu i opuszczeniu Gdyni - przez w/w - przed kwietniem 1945 r.

2) Edward Lakomy, ur. 2-06-1927 r. w Krasnolące (pow. Nidzica), syn Antoniego i Wilhelminy - zamieszkiwał w Gdyni, m.in. przy ulicy Kalksztafnów nr 12. Dokumentacja nie zawiera adnotacji - o zatrudnieniu - Edwarda Lakomego w czasie okupacji, ani też o ewentualnym wymeldowaniu i opuszczeniu Gdyni - przez w/w - przed kwietniem 1945 r.

Estonien

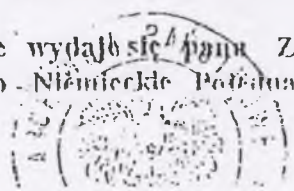
3) Boris Feldt, ur. 20-05-1919 r. w Tallinie (Estonia) - obywatel niemiecki - zawód: elektromechanik (Elektromechaniker - według pisowni Kartoteki) zamieszkiwał w Gdyni, od 10-12-1939 r. - m.in. przy ulicy Świętojańskiej 38 (w czasie okupacji Adolf-Hitler-Strasse), prawdopodobnie przez cały okres II wojny światowej (Kartoteka nie zawiera adnotacji o ewentualnym wymeldowaniu i wyjeździe z miasta przed kwietniem 1945).

4) Otto Kollinger, ur. 22-09-1896 r. w Edenkoben Rheinzfalz (Niemcy) - obywatel niemiecki - zawód: elektromechanik (Elektromechaniker - wg pisowni Kartoteki) zamieszkiwał w Gdyni - od 2-04-1940 r. - m.in. przy ulicy 3 Maja 23 (w czasie okupacji Teufelstrasse), prawdopodobnie przez cały okres II wojny światowej (Kartoteka nie zawiera adnotacji o ewentualnym wymeldowaniu i wyjeździe z miasta przed kwietniem 1945).

5) Fritz Karl Witte, ur. 17-01-1907 r. w Berlinie - obywatel niemiecki - zawód: architekt, zamieszkiwał w Gdyni - od 1-07-1942 r. - przy ulicy Świętojańskiej 5/7 (w czasie okupacji Adolf-Hitler-Strasse), prawdopodobnie przez cały okres II wojny światowej (Kartoteka nie zawiera adnotacji o ewentualnym wymeldowaniu i wyjeździe z miasta przed kwietniem 1945).

Z uwagi na niezachowanie się - w cytowanej Kartotece - karty meldunkowej Józefa Góreckiego, ani jego rodziny (z lat 1939-1945) - Archiwum Państwowe w Gdańsku nie może wystawić zaświadczenia potwierdzającego zamieszkiwanie przez w/w w Gdyni w czasie okupacji hitlerowskiej.

Zaświadczenie wydaję się ² *Antony* Zbigniewowi Kardasowi w celu przedłożenia w Fundacji "Polsko - Niemieckie Pożądanie".

DYREKTOR

[Signature] 12

Feldt Boris

